

59 שואלת הגמרא: מאי קא משמע לן – מזה בא רבי חנינא ללמדנו.
 60 סוברת הגמרא לומר, שלפגל די באחת מהמחשבות הללו, ועליה
 61 משמענו רבי חנינא שהיא מפגלת, ואם כן, אי הקטירה מפגלת
 62 הקטירה קא משמע לן, וכוונתו שהמחשבה להקטיר לבונה למחר
 63 פיגלה, והמחשבה לאכול שיריים למחר אינה כלום משום שאין
 64 מפגלים בחצי מתיר, אם כן לימא – היה לו לומר רק הקטיר קומין
 65 להקטיר לבונה, ולא היה לו להזכיר שחשב על השיריים. ואי
 66 'מפגלין בחצי מתיר' קא משמע לן, וכוונתו שהמחשבה לאכול
 67 שיריים למחר פיגלה, והמחשבה להקטיר לבונה למחר אינה כלום
 68 משום שאין הקטרה מפגלת הקטרה, אם כן לימא רק הקטיר קומין
 69 לאכול שיריים למחר. ואי תרנויהו – שניהם (אתא) קא משמע לן,
 70 שהקטרה מפגלת הקטרה ומפגלים בחצי מתיר, ומה שאמר 'לאכול'
 71 כוונתו 'או לאכול', שהמנחה מתפגלת אם חשב להקטיר לבונה
 72 למחר או אם חשב לאכול שיריים למחר, אם כן לימא שהקטיר
 73 קומין להקטיר לבונה 'ולאכול' שיריים למחר, שלשון 'לאכול'
 74 משמע שמדובר או כך או כך. משיבה הגמרא: אמר רב אדא בר
 75 אהבה, מדובר שחשב את שתי המחשבות, ולעולם קסבר רבי חנינא
 76 שאין הקטירה מפגלת הקטירה ואין מפגלין בחצי מתיר, ולכן
 77 מחשבה אחת לבד אינה מפגלת, ושאינה הקטירה – ושונה הדין כאן
 78 שחשב את שתיהן, דפשטא ליה מהשבה – שפשטה מחשבת
 79 הפיגול בפוליה מנחה, שהרי בהקטרת הקומין חשב על גם הלבונה
 80 וגם על השיריים, ולכן פיגל.
 81 הגמרא מבררת גירסא בברייתא בסוגיית פיגול בחצי מתיר: הגני תנא
 82 קמיה – שנה אחד החכמים ושהיה רגיל לשנות ברייתותו לפני דרב
 83 יצחק בר אבא, הקטיר קומין על מנת לאכול שיריים למחר, לדברי
 84 הפל פגול. אמר לו רבי יצחק לחכם, והא מיפגל פליגי – והרי נחלקו
 85 תנאים בזה, שלרבי מאיר פיגל אך לחכמים אין מפגלים בחצי מתיר
 86 (טו), והיאך שנית שלדברי הכל פיגל. אלא אימא – יש לך לשנות
 87 בברייתא 'לדברי הכל פסול', שהרי אף חכמים מודים שהמנחה
 88 פסולה.
 89 שואלת הגמרא: מדוע אמר רבי יצחק לחכם לשנות 'פסול' במקום
 90 'פיגול', שזהו דין אחר, הרי כיון שמכל מקום ברייתא משוּבשת, היה
 91 לו לתרץ אחרת ולימא לחכם לשנות 'הרי זה פגול' במקום 'לדברי
 92 הכל פיגול', ונמצא שברייתא זו רבי מאיר היא, וכך לא היה משנה
 93 רבי יצחק את דין הברייתא לדין אחר. משיבה הגמרא: רבי יצחק הבין
 94 שתנא – חכם זה, ודאי בלשון 'דברי הכל' אתנייה – שנה לו רבו,
 95 אך יתכן ששנה לו 'פסול' ולא 'פיגול' שכן 'פיגול' בפסול מיהלף
 96 ליה – עשויים בני אדם להחליף, ויתכן לומר שטעה בזה, אך 'הרי זה'
 97 'לדברי הכל' לא מיהלף ליה – אין בני אדם עשויים להחליף. ולכן
 98 תירץ רבי יצחק כך.

הדרן עלך הקומין את המנחה

פרק שלישי - הקומין רבה

100 בפרק הראשון (א) התבארו כללי דיני פיגול במנחות, וכאן מפרטת
 101 המשנה אופנים בהם מחשבת פיגול אינה פוסלת את המנחה: כון
 102 הקומין את המנחה על מנת לאכול ממנה חוץ לזמנה או למקומה
 103 דבר שאין דרכו לאכול, כגון קומין ולבונה, שטעונים הקטרה על גבי
 104 המזבח. וכן הקומין על מנת להקטיר ממנה למחר דבר שאין דרכו
 105 להקטיר – כגון שירי המנחה שנאכלים לאדם, בשר, שבטלה דעתו
 106 אצל כל אדם. רבי אליעזר פוסל בשני האופנים.
 107 המשנה מפרשת מהו שיעור מחשבת פיגול: הקומין על מנת לאכול
 108 למחר דבר שדרכו לאכול, וכן הקומין על מנת להקטיר למחר דבר
 109 שדרכו להקטיר, וחשב כך רק על פחות מכונית, בשר. ואף אם חשב
 110 לאכול בחצי זית ולהקטיר בחצי זית אף על פי שחשב מחשבת
 111 פיגול על כזית שלם, בשר, מפני שאין אכילה והקטרה מצטרפין
 112 לכזית.

1 הריפי הישיבה דפומבדיתא, הקטרה מפגלת הקטרה – הקטיר
 2 קומין על מנת להקטיר לבונה לאחר זמנה, פיגל, ואפילו לרבנן
 3 דאמרי (א) אין מפגלין בחצי מתיר, הני מילי – זהו רק היכא
 4 דחישב ביה פשרים – שחישב על אכילת השיריים, ולבונה
 5 במילתא קיימא – במקומה עומדת, שלא פיגל בה, ונמצא שפיגל רק
 6 בחצי מתיר, אבל הקא, דבהקטרת הקומין חישב לה בלבונה
 7 להקטירה חוץ לזמנה, בפה דחישב ביה בפוליה מתיר דמי – זה
 8 דומה למחשב בכל הקטרת המתיר, שכן פיגל בכל המתיר, גם בקומין
 9 שחשב בהקטרתו וגם בלבונה שחשב עליה.
 10 רבא מביא ראיה: אף אנן נמי תנינא – שנינו ראיה לכך
 11 במשנה (לעיל יב), זה הכלל, כל כהן הקומין ונותן בפלי – או הנותן
 12 בבלי, והמוליך – או המוליך, והמקטיר – או המקטיר על מנת
 13 לאכול דבר שדרכו לאכול (שיריים) חוץ למקומו, ולהקטיר – או
 14 להקטיר דבר שדרכו להקטיר (קומין או לבונה) חוץ למקומו, פסול
 15 ואין בו פרת, אך אם חשב לאכול שיריים או להקטיר קומין או
 16 לבונה חוץ לזמנו, פסול והייבין עליו פרת. מדייק רבא: מאי לאו
 17 – האם אין הכוונה שדין הקטרה דומיא דהנהך – דומה לדין האחרים
 18 וקמיצה, מתן כלי והילוך, שמה הנהך – כשם שלגבי קמיצה, מתן כלי
 19 והילוך, בין אם חישב לאכול שיריים למחר ובין אם חישב להקטיר
 20 לבונה למחר, פיגול, כמו כן אף בהקטרה של הקומין בין אם חישב
 21 לאכול שיריים למחר ובין אם חישב להקטיר לבונה למחר, פיגל.
 22 ואם כן שנינו את דינם של הריפי דפומבדיתא.
 23 דוחה הגמרא: לא – אין מכאן ראיה, אלא כוונת המשנה שהנהך –
 24 בקמיצה, מתן כלי והילוך, פיגל בין אם חשב לאכול שיריים למחר
 25 ובין אם חשב להקטיר לבונה למחר, אך בהקטרה, אם חשב לאכול
 26 שיריים למחר אין וכן פיגל, ואם חשב להקטיר לבונה למחר לא
 27 פיגל.
 28 הגמרא מביאה דעה חולקת: יתיב – יושב רב מנשיא בר גדא קמיה
 29 דאביי, ויתיב וקא אמר משמיה – משמו דרב הסדא, אין הקטרה
 30 מפגלת הקטרה – הקטיר קומין על מנת להקטיר לבונה למחר, לא
 31 פיגל, ואפילו לרבי מאיר דאמר מפגלין בחצי מתיר, הני מילי רק
 32 היכא דחישב בהו פשרים לאוכלם למחר, שהקומין מפגלים כיון
 33 דקומין הוא המתיר ידיהו – שלהם, אבל הקא, שחשב על הלבונה,
 34 דקומין לאו מתיר דלבונה הוא, לא מצי מפגל ביה – אין יכול
 35 הקומין לפגל בה. אמר ליה אביי לרב מנשיא, עניי מרי – ענני אדוני,
 36 האם רב חסדא אמר זאת משמיה דרב. אמר ליה רב מנשיא לאביי,
 37 אין – כן.
 38 מוסיפה הגמרא: איתמר נמי – כך גם נאמר בבית המדרש, אמר רב
 39 הסדא אמר רב, אין הקטרה מפגלת הקטרה. אביי מביא ראיה:
 40 אמר רב יעקב בר אידי משמיה דאביי, אף אנן נמי תנינא (לעיל)
 41 שחט אחד מן הכבשים של עצרת על מנת לאכול ממנו למחר,
 42 הוא פיגול, ותיביר – הכבש השני שלא נתפגל בשר. אך אם שחטו
 43 על מנת לאכול מחבירו למחר, שניהם פשרין, מבאר אביי: מאי
 44 טעמא ששניהם כשרים, האם לאו משום דבין דהכבש הראשון
 45 לאו מתיר ידיה של הכבש השני הוא, לכן לא מצי הכבש הראשון
 46 מפגל ביה, וכן כאן שהקומין אינו מתיר של הלבונה, אינו מפגלה.
 47 דוחה הגמרא את הראיה: לא, התיב לגבי כבשי עצרת הוא שלא
 48 פיגל משום דלא איקבעו (הוקבעו) הכבשים בחד מנא – בכלי אחד,
 49 ואינם שייכים זה לזה, אבל הקא, קומין ולבונה דאיקבעו בחד מנא
 50 – שהוקבעו שניהם בכלי אחד, כי חד דמו – הם נחשבים כדבר אחד,
 51 ואם חשב על הלבונה כשהקטיר הקומין, פיגל.
 52 הגמרא מלמדת שאף לדעה שאין הקטרה מפגלת הקטרה ואין
 53 מפגלים בחצי מתיר, מכל מקום שתי המחשבות הללו יכולות
 54 להצטרף לפגל: אמר רב המנונא, הא מילתא – דבר זה אכלע
 55 (הבליע) לי – הטעימני ולימדני רבי חנינא, ותקילא לי בפוליה
 56 תלמודא – ושקול חביב עלי ככל תלמודי, הקטיר קומין וחשב שתי
 57 מחשבות, להקטיר לבונה (ולבונה) למחר ולאכול שיריים למחר,
 58 פגול.

מנחות דף יז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קנה

44 ואם שחט את הזבח על מנת להניח מדמו למחר – להשאיר למחר
 45 מדם הזבח, לא לשם זריקה ולא לשם שתייה, רבי יהודה פוסל. אמר
 46 רבי אלעזר אף בזו, בדין השוחט על מנת להניח מדמו למחר נחלקו
 47 חכמים ורבי אליעזר, שרבי אלעזר פוסל וחכמים מכשירין.
 48 הגמרא מבררת מהי שיטת רבי יהודה: רבי יהודה אליבא דמאן –
 49 כדעת מי מהתנאים פסל רבי יהודה. אליבא דרבינן – אם
 50 נאמר שרבי יהודה דיבר לפי חכמים, שאף על פי שחכמים מכשירים
 51 במשנה מאכילת מזבח לאכילת אדם, במחשב להניח מדמו למחר
 52 הם מודים לפסול, השתא – יש לתמוה מעתה, הלא הדברים קל
 53 וחומר, ומה התם במחשבת אכילת אדם למחר, דקא מחשב בלשון
 54 אכילה – שחושב בלשון אכילה, לאכול את האימורים למחר, ואף
 55 על פי כן מכשירין רבינן – חכמים מכשירים מפני ששינה מאכילת
 56 מזבח לאכילת אדם, הניא – כאן במחשבת הנחה למחר, שלא חשב
 57 לא בלשון אכילה ולא בלשון הקטרה, לא כל שכן שחכמים
 58 מכשירים. אלא אליבא דרבי אלעזר – אלא אם תרצה לפרש
 59 שדברי רבי יהודה נאמרו לפי רבי אלעזר הפוסל במשנה מאכילת
 60 מזבח לאכילת אדם, ומשמיענו רבי יהודה שגם במחשבת הנחה פוסל
 61 רבי אלעזר, ועל כך אמר רבי אלעזר בברייתא, אף בזו רבי אלעזר
 62 פוסל וחכמים מכשירין! וכי אפשר לפרש כך, הלא אם כן רבי
 63 אלעזר היינו רבי יהודה, שהרי לדעת שניהם חולקים חכמים ורבי
 64 אלעזר הן במחשבת אכילת מזבח לאדם והן במחשבת הנחה למחר.
 65 הגמרא מנסה לפרש שרבי יהודה ורבי אלעזר נחלקו אם רבי אלעזר
 66 פוסל מהתורה: אלא לאו – אלא ודאי, ברת איבא בינייהו – ההבדל
 67 ביניהם הוא רק לענין חיוב כרת לדעת רבי אלעזר, דרבי יהודה
 68 (רתנא קמא) סבר כדעת רבי אלעזר שרק במחשבת להניח מדמו
 69 למחר אינו חייב כרת, מפני שאינה אלא פסולא בעלמא מדרבנן,
 70 אבל בהנהגה – באלו הדינים האחרים שהוזכרו בברייתא, במחשבת
 71 אכילה שלא כדרכה, ברת נמי מיחייב – אף חייבים על אכילת קרבן
 72 זה כרת, מפני שהתפגל מן התורה. ואתא רבי אלעזר למימר – ובא
 73 רבי אלעזר לחלוק ולומר, אידי ואידי – בין במחשבת הנחה ובין
 74 במחשבת אכילה סובר רבי אלעזר שהקרבן פסול ואין בו ברת,
 75 מפני שהפסול הוא מדרבנן, ומן התורה לא פיגל כל שלא חשב
 76 מחשבת אכילה כדרכה.
 77 דוחה הגמרא: לא – אין הכרח לפרש כך, שהרי אפשר לפרש דכולי
 78 עלמא ברת ליבא – שלדעת הכל אין חיוב כרת על מחשבת אכילה
 79 שלא כדרכה, והכא בברייתא זו ישנן שלש מחלוקות בדין: תנא
 80 קמא – ההנא הראשון בברייתא שהביא את מחלוקת חכמים ורבי
 81 אלעזר רק לענין מחשבת אכילה שלא כדרכה סבר בהנהגה פליגי –
 82 סובר שלא נחלקו אלא כשישנה בלשון אכילה, ולכן פסל רבי
 83 אלעזר מדרבנן גזירה שמא יבואו להכשיר אף במחשבת אכילה
 84 כדרכה, אבל במחשבת להניח מדמו דברי הכל פשר, מפני שאין פיגול
 85 מן התורה אלא במחשבת אכילה ושתייה, ועל כן מודה רבי אלעזר
 86 שלא גזרו על מחשבת הנחה למחר.

1 דלא שניא בי מחשב בלשון אכילה למזבח ולא שניא בי מחשב
 2 בלשון הקטרה למזבח – שאין הדין שונה בין אם חשב להאכיל את
 3 המזבח חוץ לזמנו ובין אם חשב להקטיר על גבי המזבח חוץ לזמנו,
 4 בשני המקרים פיגל.
 5 הגמרא מביאה ביאור נוסף בפסוק לדעת חכמים: אי נמי – אופן נוסף
 6 לבאר לדעת חכמים שעל כן נקראת הקטרה על גבי המזבח בשם
 7 'אכילה' ללמדך שמה אכילה בכיית – כשם ששיעור אכילה הוא
 8 בכיית (ברכות מט), אף מחשבת פיגול בהקטרה בכיית, ואם חשב
 9 להקטיר כזית חוץ לזמנו, פיגל. ולעולם לשון 'אכילה' שהזכיר
 10 הכתוב, 'אכילה' דאורייתא משמע – אין במשמעותו אלא אכילה
 11 כדרכה, אכילת אדם לאדם ואכילת מזבח למזבח.
 12 שואלת הגמרא: ורבי אלעזר מדוע לא דרש כחכמים. משיבה
 13 הגמרא: מפני שאם כן – אילו האכילה המוזכרת בפסוק זה היתה
 14 דווקא אכילה כדרכה, לכתוב רתנא – היה הכתוב צריך לכתוב
 15 'אם האכל האכל, אי נמי – או באופן אחר 'אם יאכול יאכל', ללא
 16 שינוי בין שתי לשונות האכילה. מאי האכל יאכל – מדוע שינה
 17 הכתוב לכתוב 'האכל יאכל' בלשונות שונים, שמעת מינה תרתי –
 18 יש לך ללמוד מכאן לימוד נוסף, שגם המשנה מאכילת אדם למזבח
 19 או להפך, פיגל.
 20 רבי זירא הקשה לרב אסי על הביאור שאמר בשם רבי יוחנן: אמר
 21 ליה רבי זירא לרב אסי כיצד אמרת בשם רבי יוחנן שטעמו של רבי
 22 אלעזר הוא מהפסוק, והלא אי טעמא דרבי אלעזר משום הכי
 23 הוא – אם טעמו של רבי אלעזר מפסוק, אם כן ברת נמי ליחייב –
 24 ראוי שיתחייב כרת על אכילת מנחה זו, שהרי היא פיגול מהתורה.
 25 וכי תימא הכי נמי – ואם תרצה לומר שאכן לרבי אלעזר האוכל
 26 חייב כרת. והא אתה הוא דאמרת משמיה דרבי יוחנן – והרי אתה
 27 אמרת בשם רבי יוחנן שאף על פי שרבי אלעזר פוסל במשנה
 28 מאכילת אדם לאכילת מזבח ולהפך, מודה רבי אלעזר שאין ענין
 29 ברת על אכילה זו.
 30 מתרצת הגמרא: אמר ליה רב אסי לרבי זירא תנאי היא אליבא
 31 דרבי אלעזר – ישנה מחלוקת תנאים בדעת רבי אלעזר בדין אכילה
 32 שלא כדרכה, איבא דאמר – יש שאומר שרבי אלעזר
 33 המנחה פסולה מדאורייתא, ואיבא דמאן דאמר – ויש שאומר
 34 בדעתו שהמנחה פסולה מדרבנן.
 35 הגמרא מביאה ברייתא להוכיח שנחלקו תנאים בדעת רבי אלעזר:
 36 דתניא בברייתא (תוספתא זבחים פ"ב ה"ד), השוחט את הזבח על מנת
 37 לשתות מדמו הראוי לזריקה על גבי המזבח, למחר – חוץ לזמנו,
 38 ונמצא ששינה מאכילת מזבח לאכילת אדם. וכן אם שחט על מנת
 39 להקטיר מבשרו הראוי לאכילת אדם, למחר, ונמצא ששינה
 40 מאכילת אדם למזבח. וכן אם שחט על מנת לאכול מאימוריו
 41 הראויים להקטרה למחר, וגם באופן זה שינה מאכילת מזבח לאדם.
 42 בכל האופנים הללו הקרבן פשר. ורבי אלעזר פוסל – כשיטתו
 43 במשנתנו שכאשר שינה מאכילת אדם למזבח ולהפך הקרבן פסול.

המשך ביאור למס' מנחות ליום שבת קודש עמ' א

גמרא

14 יש ללמוד מפסוק זה שבשם שפחשבין מאכילת אדם לאכילת אדם
 15 – כשחשב על אכילת הבשר חוץ לזמנו, ומאכילת מזבח לאכילת
 16 מזבח – וכשחשב על הקטרת האימורים חוץ לזמנם. כך מחשבינן
 17 כשישנה מאכילת אדם למזבח – שחשב להקטיר את הבשר חוץ
 18 לזמנו, ומאכילת מזבח לאדם – כשחשב לאכול את האימורים חוץ
 19 לזמנם. מאי טעמא – מה הטעם שגם דין זה נלמד מאותו פסוק.
 20 מדאפקיניהו רתנא להקטרה בלשון אכילה – מתוך שהשוה
 21 הכתוב הקטרה לאכילת אדם והוציאה בלשון 'אכילה' משמע שדינם
 22 שווה, ומחשבים מו לזו.
 23 הגמרא מבארת כיצד חכמים דורשים את הפסוק: ורבינן החולקים על
 24 רבי אלעזר מבארים דהאי דאפקיניהו רתנא – מה שהוציא הכתוב
 25 פיגול באכילת מזבח בלשון 'אכילה', בא ללמד

1 הגמרא מבררת את טעמו של רבי אלעזר: אמר רבי אסי אמר רבי
 2 יוחנן, מאי טעמא דרבי אלעזר הפוסל במחשבת אכילה שאינה
 3 כדרכה. אמר קרא – נאמר בפסוק העוסק בדיני פיגול (ויקרא יח) 'ואם
 4 האכל יאכל מבשר זבח שלמים ביום השלישי לא ירצה, המקריב
 5 אותו לא יחשב לו, פיגול יהיה' וגו'. וביארו חז"ל (זבחים כט) שהפסוק
 6 מדבר על המקריב במחשבת חוץ לזמנו. ומכפל הלשון (אכל יאכל'
 7 משמע שבשתי אכילות היתוב מדבר, אהד אכילת אדם ואהד
 8 אכילת מזבח – כלומר, שני מיני אכילות מוזכרים בפסוק. אכילת
 9 האדם שאוכל מבשר הזבח, ואכילת המזבח שמקטירים עליו את
 10 האימורים. והזכרה אכילת מזבח בדין הפיגול כדי לומר לה, בשם
 11 שפחשבין – כשם שמחשבה פוסלת באכילת אדם – בבשר הזבח,
 12 כך מחשבה פוסלת באכילת מזבח – באימורים. ועוד

מנחות דף יז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קנה

44 ואם שחט את הזבח על מנת להניח מדמו למחר – להשאיר למחר
 45 מדם הזבח, לא לשם זריקה ולא לשם שתייה, רבי יהודה פוסל. אמר
 46 רבי אלעזר אף בזו, בדין השוחט על מנת להניח מדמו למחר נחלקו
 47 חכמים ורבי אליעזר, שרבי אלעזר פוסל וְחַכְמִים מְכַשְׁרִין.
 48 הגמרא מבררת מהי שיטת רבי יהודה: רבי יהודה אֵלִיָּא דְמַאן –
 49 כדעת מי מהתנאים פסל רבי יהודה. אֵלִיָּא דְרַבְנָן – אם
 50 נאמר שרבי יהודה דיבר לפי חכמים, שאף על פי שחכמים מכשירים
 51 במשנה מאכילת מזבח לאכילת אדם, במחשב להניח מדמו למחר
 52 הם מודים לפסול, הַשְׁתָּא – יש לתמוה מעתה, הלא הדברים קל
 53 וחומר, ומה הִתָּם במחשבת אכילת אדם למחר, דְקָא מְחַשְׁב בְּלִשְׁוֹן
 54 אֵכִילָה – שחושב בלשון אכילה, לאכול את האימורים למחר, ואף
 55 על פי כן מְכַשְׁרִין רַבְנָן – חכמים מכשירים מפני ששינה מאכילת
 56 מזבח לאכילת אדם, הֵבָא – כאן במחשבת הנחה למחר, שלא חשב
 57 לא בלשון אכילה ולא בלשון הקטרה, לֹא כֹל שֶׁבֵן שַׁחֲמִים
 58 מכשירים. אֵלָא אֵלִיָּא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – אלא אם תרצה לפרש
 59 שדברי רבי יהודה נאמרו לפי רבי אליעזר הפוסל במשנה מאכילת
 60 מזבח לאכילת אדם, ומשמיענו רבי יהודה שגם במחשבת הנחה פוסל
 61 רבי אליעזר, ועל כך אמר רבי אלעזר בברייתא, אֵיךְ בְּזוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 62 פּוֹסֵל וְחַכְמִים מְכַשְׁרִין! וכי אפשר לפרש כך, הלא אם כן רַבִּי
 63 אֱלִיעֶזֶר הֵינְנו רַבִּי יְהוּדָה, שהרי לדעת שניהם חולקים חכמים ורבי
 64 אליעזר הן במחשבת אכילת מזבח לאדם והן במחשבת הנחה למחר.
 65 הגמרא מנסה לפרש שרבי יהודה ורבי אלעזר נחלקו אם רבי אליעזר
 66 פוסל מהתורה: אֵלָא לֹא – אלא ודאי, בְּרַת אֵיבָא בְּיַנְיְהוּ – ההבדל
 67 ביניהם הוא רק לענין חיוב כרת לדעת רבי אליעזר, דְרַבִּי יְהוּדָה
 68 (דְרַתְנָא קְמָא) סָבַר כדעת רבי אליעזר שרק במחשבת 'להניח מדמו
 69 למחר' אינו חייב כרת, מפני שאינה אלא פְּסוּלָא בְּעֵלְמָא מדרבנן,
 70 אבל בְּהֶנְךָ – באלו הדינים האחרים שהוזכרו בברייתא, במחשבת
 71 אכילה שלא כדרכה, בְּרַת נְמוּ מִיַּחֲיִיב – אף חייבים על אכילת קרבן
 72 זה כרת, מפני שהתפגל מן התורה. וְאֵתָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְמִימַר – ובא
 73 רבי אלעזר לחלוק ולומר, אִידִי וְאִידִי – בין במחשבת הנחה ובין
 74 במחשבת אכילה סובר רבי אליעזר שהקרבן פְּסוּל וְאִין בּוּ בְּרַת,
 75 מפני שהפסול הוא מדרבנן, ומן התורה לא פיגל כל שלא חשב
 76 מחשבת אכילה כדרכה.
 77 דוחה הגמרא: לֹא – אין הכרח לפרש כך, שהרי אפשר לפרש דְּכוּלֵּי
 78 עֲלֵמָא בְּרַת לֵיבָא – שלדעת הכל אין חיוב כרת על מחשבת אכילה
 79 שלא כדרכה, וְהֵבָא בברייתא זו ישנן שְׁלֹשׁ מַחְלֻקוֹת בְּדָבָר: תְּנָא
 80 קְמָא – ההנא הראשון בברייתא שהביא את מחלוקת חכמים ורבי
 81 אליעזר רק לענין מחשבת אכילה שלא כדרכה סָבַר בְּהֶנְךָ פְּלִיגֵי –
 82 סובר שלא נחלקו אלא כשישנה בלשון אכילה, ולכן פסל רבי
 83 אליעזר מדרבנן גזירה שמא יבואו להכשיר אף במחשבת אכילה
 84 כדרכה, אבל במחשבת 'להניח' דְּבָרֵי הַבֵּל בְּשָׂר, מפני שאין פיגול
 85 מן התורה אלא במחשבת אכילה ושתייה, ועל כן מודה רבי אליעזר
 86 שלא גזרו על מחשבת הנחה למחר.

1 דְּלֹא שֵׁנָא כִּי מְחַשְׁב בְּלִשְׁוֹן אֵכִילָה לְמוֹצָה וְלֹא שֵׁנָא כִּי מְחַשְׁב
 2 בְּלִשְׁוֹן הַקְטָרָה לְמוֹצָה – שאין הדין שונה בין אם חשב 'להאכיל' את
 3 המזבח חוץ לזמנו ובין אם חשב 'להקטיר' על גבי המזבח חוץ לזמנו,
 4 בשני המקרים פיגל.
 5 הגמרא מביאה ביאור נוסף בפסוק לדעת חכמים: אִי נְמוּ – אופן נוסף
 6 לבאר לדעת חכמים שעל כן נקראת הקטרה על גבי המזבח בשם
 7 'אכילה' ללמדך שמה אֵכִילָה בְּכַוֵּינָה – כשם ששיעור אכילה הוא
 8 בכוית (ברכות מט), אֵף מְחַשְׁבַת פִּיגוּל בְּהַקְטָרָה בְּכַוֵּינָה, ואם חשב
 9 להקטיר כוית חוץ לזמנו, פיגל. וְלַעוֹלָם לִשְׁוֹן 'אכילה' שהזכיר
 10 הכתוב, 'אכילה' דְּאוֹרְחָא מְשַׁמְע – אין במשמעותו אלא אכילה
 11 כדרכה, אכילת אדם לאדם ואכילת מזבח למזבח.
 12 שואלת הגמרא: וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מדוע לא דרש כחכמים. משיבה
 13 הגמרא: מפני שאם בָּן – אילו האכילה המוזכרת בפסוק זה היתה
 14 דווקא אכילה כדרכה, לְבָתוּב רַחֲמָנָא – היה הכתוב צריך לכתוב
 15 'אם האכל האכל, אי נמי – או באופן אחר 'אם יאכול יאכל', ללא
 16 שינוי בין שתי לשונות האכילה. מֵאִי הָאֵכֵל יֵאָכֵל – מדוע שינה
 17 הכתוב לכתוב 'האכל יאכל' בלשונות שונים, שְׁמַעַת מִיַּנְה תְּרַתֵּי –
 18 יש לך ללמוד מכאן לימוד נוסף, שגם המשנה מאכילת אדם למזבח
 19 או להפך, פיגל.
 20 רבי זירא הקשה לרב אסי על הביאור שאמר בשם רבי יוחנן: אֵמַר
 21 לִיה רַבִּי יוֹרָא לְרַב אִפִּי כיצד אמרת בשם רבי יוחנן שטעמו של רבי
 22 אליעזר הוא מהפסוק, והלא אִי טַעְמָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְשׁוּם כִּי
 23 הוּא – אם טעמו של רבי אליעזר מפסוק, אם כן בְּרַת נְמוּ לִיַּחֲיִיב –
 24 ראוי שיתחייב כרת על אכילת מנחה זו, שהרי היא פיגול מהתורה.
 25 וְכִי תִימָא הֵכִי נְמוּ – ואם תרצה לומר שאכן לרבי אליעזר האוכל
 26 חייב כרת. וְהָא אֵתָּה הוּא דְאִמְרַת מְשַׁמֵּיה דְרַבִּי יוֹחָנָן – והרי אתה
 27 אמרת בשם רבי יוחנן שאף על פי שרבי אליעזר פוסל במשנה
 28 מאכילת אדם לאכילת מזבח ולהפך, מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׂאִין עֲנוּשׁ
 29 בְּרַת על אכילה זו.
 30 מתרצת הגמרא: אֵמַר לִיה רב אסי לרבי זירא תְּנָא הִיא אֵלִיָּא
 31 דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר – ישנה מחלוקת תנאים בדעת רבי אליעזר בדין אכילה
 32 שלא כדרכה, אֵיבָא דְאֵמַר – יש שאומר שרבי אליעזר
 33 המנחה פְּסוּלָא מִדְּאוֹרְחָא, וְאֵיבָא לְמַאן דְאֵמַר – ויש שאומר
 34 בדעתו שהמנחה פְּסוּלָא מִדְּרַבְנָן.
 35 הגמרא מביאה ברייתא להוכיח שנחלקו תנאים בדעת רבי אליעזר:
 36 דְתַנְיָא בברייתא (תוספתא זבחים פ"ב ה"ד), הַשׁוֹחֵט אֵת הַזֶּבֶחַ על מנת
 37 לְשַׁתּוֹת מְדָמוֹ הִרְאוּ לזריקה על גבי המזבח, לְמַחַר – חוץ לזמנו,
 38 ונמצא ששינה מאכילת מזבח לאכילת אדם. וכן אם שחט על מנת
 39 לְהַקְטִיר מְבַשְׂרוֹ הִרְאוּ לאכילת אדם, לְמַחַר, ונמצא ששינה
 40 מאכילת אדם למזבח. וכן אם שחט על מנת לְאָכֹל מְאִימֻרָיו
 41 הִרְאוּם להקטרה לְמַחַר, וגם באופן זה שינה מאכילת מזבח לאדם.
 42 בכל האופנים הללו הקרבן בָּשָׂר. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל – כשיטתו
 43 במשנתו שכאשר שינה מאכילת אדם למזבח ולהפך הקרבן פסול.

המשך ביאור למס' מנחות ליום שבת קודש עמ' א

14 יש ללמוד מפסוק זה שְׁמַחֲשִׁיבִין מְאִכִילָה אֲדָם לְאֵכִילָה אֲדָם
 15 – כשחשב על אכילת הבשר חוץ לזמנו, וְמְאִכִילָה מוֹצָה לְאֵכִילָה
 16 מוֹצָה – וכשחשב על הקטרת האימורים חוץ לזמנו. כִּךְ מְחַשְׁבִין
 17 כשישנה מְאִכִילָה אֲדָם לְמוֹצָה – שחשב להקטיר את הבשר חוץ
 18 לזמנו, וְמְאִכִילָה מוֹצָה לְאֲדָם – כשחשב לאכול את האימורים חוץ
 19 לזמנו. מֵאִי טַעְמָא – מה הטעם שגם דין זה נלמד מאותו פסוק.
 20 מִדְּאִפְקִינְהוּ רַחֲמָנָא לְהַקְטִירָה בְּלִשְׁוֹן אֵכִילָה – מתוך שהשוה
 21 הכתוב הקטרה לאכילת אדם והוציאה בלשון 'אכילה' משמע שדינם
 22 שווה, ומחשבים מוז לזו.
 23 הגמרא מבארת כיצד חכמים דורשים את הפסוק: וְרַבְנָן החולקים על
 24 רבי אליעזר מבארים דְהִיא דְאִפְקִינְהוּ רַחֲמָנָא – מה שהוציא הכתוב
 25 פיגול באכילת מזבח בְּלִשְׁוֹן 'אכילה', בא ללמד

גמרא

1 הגמרא מבררת את טעמו של רבי אליעזר: אֵמַר רַבִּי אִפִּי אֵמַר רַבִּי
 2 יוֹחָנָן, מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הפוסל במחשבת אכילה שאינה
 3 כדרכה. אֵמַר קְרָא – נאמר בפסוק העוסק בדיני פיגול (ויקרא יח) 'וְאִם
 4 הָאֵכֵל יֵאָכֵל מְבַשְׂרֵי זֶבַח שְׁלָמִים בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִרְצָה, הַמְקַרֵּיב
 5 אֹתוֹ לֹא יִחָשֵׁב לוֹ, פִּגּוּל יִהְיֶה' וגו'. וביארו חז"ל (זבחים כט) שהפסוק
 6 מדבר על המקריב במחשבת חוץ לזמנו. ומכפל הלשון (אכל ויאכל)
 7 משמע שְׁבַשְׂתִּי אֵכִילוֹת הַתָּנוּב מְדַבֵּר, אֵחָד אֵכִילָה אֲדָם וְאֵחָד
 8 אֵכִילָה מוֹצָה – כלומר, שני מיני אכילות מוזכרים בפסוק. אכילת
 9 האדם שאוכל מבשר הזבח, ו'אכילת' המזבח שמקטירים עליו את
 10 האימורים. והזכרה אכילת מזבח בדין הפיגול כדי לומר לָהּ, בְּשֵׁם
 11 שְׁמַחֲשִׁיבִין – כשם שמחשבה פוסלת בְּאֵכִילָה אֲדָם – בבשר הזבח,
 12 כִּךְ מְחַשְׁבִין – כך מחשבה פוסלת בְּאֵכִילָה מוֹצָה – באימורים. יְעוּד
 13